

Tips voor inclusief gidsen

Hoe ga je om met deelnemers met een beperking?

**In een inclusieve samenleving
kan iedereen zelfstandig en
volwaardig meedoen: jong, oud,
met of zonder beperking en onder
alle omstandigheden.**

In een inclusieve samenleving kan iedereen zelfstandig en volwaardig meedoen: jong, oud, met of zonder beperking en onder alle omstandigheden. Met deze brochure bieden wij gidsen een houvast om alle deelnemers een fijne tijd te bezorgen. Ongeacht hun beperking.

En dat doen we samen met Inter, het expertisecentrum toegankelijkheid. Inter werkt aan een toegankelijke samenleving waar iedereen kan deelnemen. Wij maakten een lijst op met tips om om te gaan met mensen met een auditieve, visuele of sociale beperking. **Want toegankelijkheid gaat ruimer dan je zou denken.**

Toegankelijkheid speelt overal

Een voorbeeld: iemand wil naar het museum. Vindt hij gemakkelijk de nodige informatie via de computer of neemt hij noodgedwongen de telefoon? Kan hij vervolgens vlot in het museum geraken? Hij heeft geen auto en rekt op het openbaar vervoer. Zijn de halte en de weg ernaartoe in goede staat? En kan hij, eens in het museum, bijna intuïtief zijn weg vinden naar de juiste tentoonstelling? Vindt hij aan het onthaal de info die hij nodig heeft, al dan niet met de hulp van een sympathieke medewerker? En kan hij nadien vlot en veilig terug naar huis?

Dat noemen wij de keten van toegankelijkheid. Als er een aspect op het hele traject niet voldoet, is je keten onderbroken en sluit je mensen uit.

Inclusief ontwerpen

Volgens de principes van inclusief ontwerpen ontwerp je **een omgeving of beleving voor iedereen**. In plaats van te focussen op aanpassingen voor specifieke beperkingen, reikt inclusief ontwerpen oplossingen aan die voor iedereen makkelijk bruikbaar zijn.

Onafhankelijk van lichamelijke mogelijkheden, leeftijd, geslacht, etniciteit, cultuur, taal en leerstijl.

Gidsvereniging Scheldelanders 2021

Tips voor gidsen

Vorbereiding

- ▶ **Verken vooraf je route.** Waar zijn er drempels, kasseien, modderwegen of werken. En waar vind je een toegankelijke ingang of een toegankelijk toilet? Onmisbaar voor rolstoelgebruikers en deelnemers die slecht ter been zijn.
- ▶ Voorzie het **alternatief** als meerwaarde.
- ▶ **Neem een open houding aan.** Lichaamstaal is voor 65% belangrijk. Iemand onthoudt 15% van wat hij hoort, 50% van wat hij ziet en 80% van wat hij doet.
- ▶ Hou je doel voor ogen houden en zorg voor **structuur en duidelijkheid**.
- ▶ Voorzie een **rode draad** in je verhaal. Maak een onderscheid tussen essentiële en randinformatie. **Beleving** is belangrijker dan kennis!
- ▶ Maak je deelnemers **nieuwsgierig naar meer**.
- ▶ **Deel vooraf de planning mee.** Geef de deelnemers informatie over de afstand, duurtijd, rustplekken en plaspauze.
- ▶ Vertel je verhaal **zo beeldend mogelijk**. Beelden spreken meer dan getallen.
- ▶ Bouw **rust** in.
- ▶ Eindig je gidsbeurt sterk. **Het einde blijft het meest bij**.
- ▶ **Kort je route in** als je ziet dat de route te lang is voor de deelnemers.
- ▶ Durf een **extra gids** mee vragen als de groep **te groot** is. Een kleinere groep maakt het **veel aangenamer** voor zowel gids als deelnemer.

Algemene communicatietips

Gebruik actieve taal: we gaan, we zien ...

Sta voor de groep en hou de aandacht vast door te bewegen en rustpauzes, vragen en grapjes in te lassen.

Spreek met een luide stem, maar roep niet. Gebruik een stemversterker als dat nodig blijkt.

Vervang moeilijke woorden door een herkenbaar woord voor de doelgroep.

Vermijd stopwoorden zoals eigenlijk, feitelijk, eh/he, misschien, eventueel.

Tijdens de gidsbeurt

Veiligheid in de groep

- 1 Zorg dat de plaats waar je je verhaal vertelt een **goede akoestiek** heeft en **verkeersveilig** is.
- 1 Steek **veilig** de straat over. Geef **gevaarlijke situaties** duidelijk aan.
- 1 Geef **duidelijk** aan wanneer er drempels, lage plafonds, slechte ondergrond zijn. Probeer **alternatieve wegen** te voorzien.
- 1 **Ken je route.** Waar kan iemand wachten op de groep? Waar kan je de route inkorten? Waar zijn de toiletten?
- 1 Voorzie **vooraf uitleg** met beeldmateriaal bij onbereikbare plekken (trappen, steile helling ...) en laat de groep kiezen om de hindernis te nemen.
- 1 Zorg dat je als gids altijd **goed in het zicht staat** en herkenbaar bent tijdens je uitleg en de wandeling.

Zorg dat de plaats waar je je verhaal vertelt een goede akoestiek heeft en verkeersveilig is.

Hoe omgaan met deelnemers met een beperking?

- 1 **Kijk naar de hele mens**, zijn talent en niet naar de beperking. De gids bepaalt niet wat iemand met een beperking wel of niet kan.
- 2 Binnen eenzelfde beperking is er **veel variatie**.
- 3 **Doe niet uit de hoogte** en kom **niet te dicht** bij de persoon. Hou 1,5 meter afstand, zeker bij rolstoelgebruikers.
- 4 **Praat met de persoon zelf**, niet met de begeleider.
- 5 **Vermijd verkleinwoorden en betutteling**.
- 6 Laat **vooroordelen** vallen. Bijvoorbeeld: wat doet een blinde in een museum? Hij kan niets zien?
- 7 Is er **assistentie nodig**? Vraag welke en hoe?

Kijk naar de hele mens, zijn talent en niet naar de beperking.

Extra tips bij neurodiverse deelnemers of deelnemers met een verstandelijke beperking

- **Vertel je verhaal simpel.** Als je het niet simpel kan uitleggen, ken je je materie niet goed genoeg.
- **Hou het kort.** Ook hier: hoe beter je je verhaal kent, hoe beter je kan inkorten.
- **Zorg voor structuur en duidelijkheid in je verhaal.** Pictogrammen en schema's maken je uitleg duidelijker.
- **Zorg voor structuur en duidelijkheid in het parcours.**
- Gebruik **actieve taal**.
- **Richt je tot de persoon.**
- Gebruik muziek, geuren, kleuren, proeven, voelen om je **verhaal tot leven** te brengen.
- Zorg voor **animatie** met bijvoorbeeld verkleedpartijen.
- Geef je **eigen grenzen** aan: ik zou graag hebben dat ... De gids is geen opvoeder of familie.
- Als iemands gedrag jou stoort, spreek die persoon hier **individueel** over aan. Nooit in groep.

Extra tips bij deelnemers met een visuele beperking

- **Verken de omgeving vooraf** op gevaarlijke punten.
 - Vermijd struikelblokken.
 - Wees extra aandachtig voor opstapjes, trapjes, lage plafonds, overhangende takken ...
 - Bekijk de oversteekplaatsen, rustplekken buiten ...
- **Beperk omgevingsgeluid.**
- **Vermijd tegenlicht** (zon).
- **Maak je bekend:** stel je voor met naam.
- **Sta stil** als je het verhaal vertelt.
- Let op je **intonatie**, want er is geen lichaamstaal waarop de deelnemer zich kan baseren.
- **Roep nooit.**
- Je mag de **woorden 'zien' en 'kijken' gebruiken**. Wijzen en spreken over 'hier' en 'daar' zijn zinloos. Gebruik de wijzers van de klok om de richting aan te geven. Bijvoorbeeld: dit gebouw staat op drie uur.

- **Spreek altijd de persoon zelf toe**, niet zijn of haar begeleider.
- Wees **creatief in je uitleg**. Vertrek van de eigen belevingswereld.
- **Voelen, ruiken, proeven zijn belangrijk.** Let op: dit vraagt wat tijd.
- **Vertaal kleuren** naar emoties en smaken.
- Geef de grootte van iets weer door te verwijzen naar **iets gekends** en laat getallen achterwege.
- **Beschrijf de stijl** van een gebouw. Benoemen is niet voldoende.

Voelmaquette >

Extra tips bij deelnemers met een auditieve beperking

- ❑ Verwacht niet altijd een gesproken antwoord op je vraag. Sommige deelnemers communiceren liever in gebarentaal.
- ❑ Hou je gezicht vrij en bedek het niet met een hoed, paraplu of bril. Mimiek is heel belangrijk.
- ❑ Praat Algemeen Nederlands. Spring niet van de ene taal in de andere en articuleer duidelijk. Liplezen is heel belangrijk voor iemand met een auditieve beperking.
- ❑ Sta op een zichtbare plek en vermijd storend licht in je gezicht.
- ❑ Vermijd achtergrondlawaai. Dat is extra storend voor mensen met een hoorapparaat.
- ❑ Kijk de deelnemer met beperking recht aan.
- ❑ Lijn je onderwerp duidelijk af. Duid het object eerst aan en geef dan pas meer uitleg.

- ▀ Gebruik weinig data en jaartallen, maar omschrijf de eeuw. Bijvoorbeeld: de periode dat mensen op klompen rondliepen.
- ▀ Zoek alternatieven voor moeilijke woorden.
- ▀ Spreek in de tegenwoordige tijd en gebruik korte zinnen.

- ▀ Wees heel concreet. Vermijd gezegdes, spreekwoorden tenzij ze deel van de rondleiding zijn.
- ▀ Denk aan de veiligheid (verkeer, brand ...). Verzamel op veilige plaatsen.
- ▀ Maak goed afspraken. Geef aan wanneer jij wil vertrekken, wanneer jij gaat praten.

Met een gebarentolk erbij zijn er minder problemen voor de gids. De tolk staat naast gids tijdens de uitleg. Geef hem of haar vooraf info over moeilijke woorden, begrippen ... en voorzie pauzes in je uitleg zodat de tolk ook ruimte heeft om uitleg te geven.

Met een gebarentolk erbij zijn er minder problemen voor de gids.

Deze brochure is tot stand gekomen in samenwerking met:

Toerisme Zuidrand

Toerisme Zuidrand is een samenwerkingsverband voor toerisme en recreatie tussen zeven gemeenten in de Antwerpse Zuidrand (Aartselaar, Borsbeek, Edegem, Hove, Kontich, Lint en Mortsel).

Info via: www.toerismezuidrand.be

Toerisme Rupelstreek vzw

Toerisme Rupelstreek vzw is een intergemeentelijk samenwerkingsverband ter promotie en ontwikkeling van het toerisme in de Rupelgemeenten (Hemiksem, Schelle, Niel, Boom, Rumst) en het Hombeeks Plateau.

Info via: www.toerimerupelstreek.be

Toerisme Provincie Antwerpen

www.provincieantwerpen.be

Toerisme Vlaanderen

<https://toerismevlaanderen.be/nl>

Toerisme Scheldeland vzw

Toerisme Scheldeland is een interbestuurlijk samenwerkingsverband tussen Toerisme Provincie Antwerpen, Toerisme Oost-Vlaanderen, de steden, de gemeenten en de lokale VVV's uit de regio, Toerisme Klein-Brabant – Scheldeland vzw en Toerisme Rupelstreek vzw.

Info via: www.toerismekleinbrabant.be

Inter

Inter is het Vlaams expertisecentrum voor toegankelijkheid. Het bouwt aan een inclusieve samenleving waaraan iedereen volwaardig en zelfstandig kan meedoen: jong, oud, met of zonder beperking en onder alle omstandigheden.

Inter ontwikkelt expertise, levert diensten aan en verbindt overheden, professionelen en burgers. Zo zorgen we voor samenhang en werken we samen aan een toegankelijke leefomgeving.

#IedereenOveral

www.inter.vlaanderen

Vorming op maat bij Inter

Inter biedt vormingen over toegankelijkheid op maat voor overheden, architecten, organisatoren, bedrijven, projectontwikkelaars, verenigingen en gebruikers. Van een korte lezing tot een volledige vormingsdag met een inleefsessie en inbreng van ervaringsdeskundigen: het kan allemaal. **Meer info? info@inter.vlaanderen**

